

د افغانستان بانک

مقررہ بازار ثانوی برای اوراق سرمایوی

خلاصہ

مقررہ بازار ثانوی برای اوراق سرمایوی از طرف د افغانستان بانک صادر گردیده و از طرف شورای عالی د افغانستان بانک به تاریخ 18 مارچ 2008 منظور گردیده است.

هدف مقررہ

هدف این مقررہ ایجاد یک چارچوب اساسی برای بازار ثانوی معاملات اوراق سرمایوی که از طرف د افغانستان بانک صادر میگردد، میباشد. به عنوان وسایل اجرای سیاست پولی، د افغانستان بانک اوراق سرمایوی را به هدف مدیریت سیالیت در نظام مالی نشر میکند که تحت قانون د افغانستان بانک از جمله وظایف عمده این بانک شمرده میشود. با استفاده اوراق سرمایوی در چوکات سیاست پولی از طریق ایجاد بازار ثانوی فعال، برای یکجا ساختن خریداران و فروشندگان اوراق سرمایوی نشر شده و اجرای خریداری ها و فروشات و سایر معاملات بازار ثانوی که شامل اوراق سرمایوی باشد، بهبود میابد.

پس منظر و خلاصه مقررہ

طرح، اتخاذ و اجرای سیاست پولی یکی از روش های کلیدی حصول و نگهداشت ثبات قیم داخلی میباشد که طبق قانون د افغانستان بانک، هدف عمده د افغانستان بانک شمرده میشود. خرید و فروش اوراق سرمایوی در بازار ثانوی (که بطور معمول به نام عملیات بازار آزاد شناخته میشود) به د افغانستان بانک اجازه میدهد که با توجه به اهداف سیاست پولی، سیالیت نظام مالی را کاهش یا افزایش بدهد. یک بازار ثانوی فعال اوراق سرمایوی که در آن خریداران و فروشندگان برای انجام تجارت و حصول اهداف سرمایه گذاری خویش اشتراک میکنند، قابلیت و توانایی د افغانستان بانک جهت اجرایی نمودن عملیات بازار آزاد را بهبود می بخشد.

علاوه به هدف اصلی حفظ ثبات قیم، هدف دومی د افغانستان بانک تقویت سیالیت، قابلیت باز پرداخت قروض و عملکرد فعال نظام مالی استوار بر بازار، ثابت میباشد. ایجاد بازار متمر ثانوی برای اوراق سرمایوی در زمینه حصول هدف دومی نیز کمک میکند.

به تاریخ 23 مارچ 2006، شورای عالی د افغانستان بانک مقررہ صدور و لایام اوراق سرمایوی را تعدیل کرد تا بازار اولیه اوراق سرمایوی را تنظیم نموده و شرایط اساسی را برای اوراق سرمایوی بوجود بیاورد. مقررہ ذیل بازار ثانوی برای اوراق سرمایوی را ایجاد نموده و آنرا تنظیم میکند.

این مقررہ بطور خاص بالای معاملاتی که خارج از بازار ثانوی، بین فروشندگان و خریداران اوراق بهاردار در مارکیت صورت میگیرد، بحث میکند. این مقررہ علاوه می افزاید که معاملات میان بانکها یعنی میان یک بانک و هر سرمایه

گذار یا هم میان سرمایه گذاران صورت میگیرد. چون اوراق سرمایه‌ای به عوض تصدیق فیزیکی به شکل الکترونیکی نشر میشود، لذا اوراق سرمایه‌ای در یک سیستم دو ردیفه حسابات اوراق سرمایه‌ای نگهداری میشود. ردیف نخست عبارت از حساب اوراق سرمایه‌ای است که از طرف یک بانک یا سایر نهادهای مجوز نزد د افغانستان بانک نگهداری میشود. ردیف دوم عبارت از حساب اوراق بهادار است که از طرف بانک‌های مجوز د افغانستان بانک برای سرمایه گذاران نگهداری میشود تا برای آن‌ده سرمایه گذاران که نزد د افغانستان بانک حساب ندارند، اوراق بهادار داشته باشند.

این مقررہ مستلزم میدانند، بانکی که اجازه نگهداری اوراق بهادار برای سرمایه گذاران را دارا میباشد، باید دارای یک سیستم مجهز برای محاسبه همچو اوراق بهادار باشد. این مقررہ می افزاید که اوراق بهادار کاملاً پرداخت شده سرمایه گذار باید از سایر دارائی های بانک مجزا شود و از قانون تصرف اموال در صورت عدم پرداخت قروض، در امان نگهداری شود. روند تصفیه و تسویه معاملات بازار ثانوی باید بطور کُل از طریق سیستم تسویه اوراق بهادار د افغانستان بانک و مطابق قوانین تنظیم کننده امور انتقال اوراق سرمایه‌ای و عملیات سپرده گذار مرکزی، صورت بگیرد.

این مقررہ همچنان قوانین معین اداره بازار را ایجاد نموده و اعمال چون دستکاری، فریب کاری یا تقلب، تعیین قیمت، سایر رفتار غیر رقابتی، بیانات نادرست راجع به واقعاتیا توضیحات غلط یا گمراه کننده، را ممنوع قرار میدهد. فیس‌ها و کمیشن‌های که بالای سرمایه گذاران وضع میگردد، باید معقول و مناسب بوده و تبعیض آمیز نباشد در نهایت، این مقررہ نقش د افغانستان بانک را جهت تسهیل روند بازار و نظارت از بازار معین نموده و همچنان مشترکین بازار را به موافقت کردن با ایجابات این مقررہ لازم میدانند ..

احکام متعدد قانون د افغانستان بانک ا صلاحیت اتخاذ این مقررہ را میدهد. مطابق به به فقره (1) ماده سوم یکی از وظایف اساسی د افغانستان بانک عبارت از نگهداری و تقویت سیستم‌های سالم و مثمر برای انتقال اوراق بهادار که از طرف دولت یا د افغانستان بانک نشر شده و همچنان تصفیه و تسویه معاملات اوراق بهادار میباشد. این مقررہ کمک میکند تا مقصد تعیین شده برای اوراق سرمایه‌ای بدست آید. افزون بر این، زیربنای بازار ثانوی که برای اوراق سرمایه‌ای ایجاد گردیده، به آسانی به صدور و مبادله اوراق بهادار نشر شده از طرف دولت وفق داده میشود به شرط که حکومت به قرض گرفتن آن در آینده نیاز داشته باشد.

مطابق ماده 92، فصل 10 قانون د افغانستان بانک، این بانک بطور انحصاری مسوولیت تنظیم و نظارت از فراهم کنندگان خدمات اوراق بهادار میباشد که در بر گیرنده تقویت اعتماد عامه و همچنان درک آن از خدمات اوراق بهادار، سیستم های انتقال اوراق بهادار و بازار های مالی میباشد. احکام مربوط به نقش بانک‌ها در زمینه نگهداری اوراق سرمایه‌ای و انتقال تکتانه های اوراق سرمایه‌ای، بانک‌ها را مطابق احکام قانون د افغانستان بانک به عنوان فراهم کنندگان خدمات اوراق بهادار تنظیم میکند.

د افغانستان بانک اوراق سرمایه‌ای را نشر نموده و شرایط آن را مطابق به فقره (2) ماده 94 د افغانستان بانک تعیین میکند. حدود و روش انتقال اوراق سرمایه‌ای بخش از این شرایط را تشکیل میدهد.

ماده چهارم: مقررۀ بازار ثانوی اوراق سرمایوی

بخش الف - احکام کلی

4.1.1 ساحة تطبيق

(1) این مقررۀ بالای تمام معاملات اوراق سرمایوی بازار ثانوی و تمام طرف های این معاملات قابل تطبیق میباشد.

4.1.2 اصطلاحات

(1) "DAB" به معنی د افغانستان بانک میباشد.

(2) "بانک" به معنی بانک مجوز است که در داخل قلمرو جمهوری اسلامی افغانستان فعالیت میکند؛

(3) "اوراق سرمایوی" به معنی اوراق بهادار تضمین قرضه میباشد که از طرف د افغانستان بانک در دفتر ثبت شده و یک مکلفیت مستقیم بانک دانسته میشود.

(4) "سپردۀ گذار مرکزی" به معنی حسابات اوراق بهادار میباشد که از طرف د افغانستان بانک نگهداری میشود تا موجودی اوراق سرمایوی بانک، صرافان و فراهم کنندگان خدمات پولی را منعکس نماید.

(5) "حساب جامع مشتری" به معنی حساب ردیف اول یک بانک میباشد که مشخصاً برای نگهداری اوراق بهادار سرمایۀ گذار تخصیص یافته است؛

(6) "سرمایۀ گذار" به معنی هر شخص است که از طریق سپردۀ گذار اوراق بهادار تکتانه/مفاد را خریداری، فروخته یا نگهداری نماید.

(7) "معاملۀ بازار ثانوی" اصطلاح معاملۀ بازار ثانوی معانی ذیل را افادۀ مینماید:

۱- خرید یا فروش اوراق سرمایوی به استثنای خریداری مستقیم اوراق سرمایوی از د افغانستان بانک در زمان صدور آن.

۲- معاملات مطابق موافقت نامۀ های باز خرید، موافقت نامۀ های باز فروش و خرید و موافقت نامۀ های قرضه دهی اوراق بهادار.

۳- معاملات اشتقاقی (مثلاً تعویض اوراق بهادار).

۴- انتقال سند مالکیت.

۵- تضمین ها.

۶- یا هر معاملۀ مشابه اشتقاقی مالی که شامل اوراق سرمایوی باشد.

(8) "سپردۀ گذار اوراق بهادار" به معنی بانک است که از طرف د افغانستان بانک اجازه نگهداری اوراق بهادار برای حسابات دیگران از طریق حسابات ردیف دوم را داشته باشد؛

(9) حساب ردیف اول به معنی حساب اوراق بهادار است که از طرف یک بانک، صراف یا فراهم کننده خدمات پولی در سپردۀ گذار مرکزی نگهداری شود تا موجودی های اوراق سرمایوی را منعکس بسازد.

(10) "حساب ردیف دوم" به معنی حساب اوراق بهادار است که از طرف یک سرمایۀ گذار در یک سپردۀ گذار اوراق بهادار نگهداری میشود تا موجودی اوراق سرمایوی سرمایۀ گذار در آن منعکس شود.

بخش ب – تنظیم بازار ثانوی

4.2.1 اوراق سرمایوی از رجستریشن معاف میباشد. به اساس فقره (1) ماده 93 قانون د افغانستان بانک، اوراق سرمایوی از رجستریشن معاف دانسته میشود.

4.2.2 تنظیم و زیربنای بازار ثانوی.

- (1) معاملات بازار ثانوی بطور دو جانبه، آسان و رویاروی مورد گفتگو قرار میگیرد.
- (2) هر شخصی معامله دار بازار ثانوی، قادر به اشتراک در معاملات اوراق بهادار نیز میباشد.
- (3) تمام معاملات بازار ثانوی از طریق سیستم تسویه اوراق سرمایوی که از طرف د افغانستان بانک مطابق به مقررات، قوانین و رهنمود های قابل تطبیق نگهداری میشود، مورد تصفیه و تسویه قرار میگیرد به استثنای معاملات ذیل که از طریق سپرده گذار اوراق بهادار تصفیه میشود:

- (الف) معاملات که در آن هر دو طرف از طریق عین وساطت گر اوراق بهادار حساب ردیف دوم داشته باشد؛
- (ب) معاملات که میان یک سرمایه گذار یا بانک و سپرده گذار اوراق بهادار به پایان رسیده است.
- (4) تکتانه/مفاد که از طریق معامله بازار ثانوی بدست میاید، باید مطابق احکام بخش سوم از طریق یک یا چندین حساب اوراق بهادار نگهداری شود.

بخش سوم – نگهداشتن اوراق سرمایوی

4.3.1 سپرده گذار مرکزی

(الف) د افغانستان بانک سپرده گذاری مرکزی و سیستم تسویه برای اوراق سرمایوی را اداره میکند. پیشبرد و اداره سپرده گذاری مرکزی و سیستم تسویه به وسیله مقرر این سیستم که از طرف د افغانستان بانک ایجاد گردیده، تنظیم و مدیریت میشود.

(ب) هر بانک، صراف یا فراهم کننده خدمات پولی که در د افغانستان بانک حساب جاری داشته باشد، یک مشترک سپرده گذار مرکزی دانسته میشود.

4.3.2 نگهداشتن تکتانه/مفاد در اوراق سرمایوی

(الف) یک مشترک سیستم سپرده گذاری مرکزی میتواند اوراق سرمایوی خویش را از طریق یک یا چندین حساب ردیف اول سپرده گذاری مرکزی نگهدارد.

(ب) یک مشترک میتواند دو نوع حساب ردیف نخست داشته باشد:

- (1) حساب که نشانگر اوراق سرمایوی نگهداری شده توسط مشترک برای حساب خود میباشد؛ و
- (2) حساب که نشانگر اوراق سرمایوی نگهداری شده توسط مشترک میباشد ولی به عنوان تضمین به د افغانستان بانک تعهد شده است (حساب تضمینی).

(ج) یک بانک که سپرده گذار اوراق بهادار باشد، همچنان باید حساب داشته باشد تا اوراق سرمایوی نگهداری شده به منظور حساب سرمایه گذاران منعکس شود (حساب جامع مشتری).

(چ) یک سرمایه گذار باید اوراق سرمایوی خویش را از طریق حساب ردیف دوم به نام سرمایه گذار نزد سپرده گذار مجوز نگهدارد.

4.3.3 منظوری وساطت کنندگان اوراق بهادار

(الف) یک بانک مجوز که خواهان نگهداری اوراق سرمایه‌ی به نمایندگی از سرمایه‌گذاران باشد، باید منظوری قبلی د افغانستان بانک را حاصل نماید.

(ب) برای دریافت منظوری، بانک باید به د افغانستان بانک قناعت بدهد که قادر است با شرایط این مقررہ پیرامون تفکیک و محاسبه اوراق بهادار (کاملاً پرداخت شده) از دیگران نمایندگی کند.

(ج) د افغانستان بانک باید به هر سپرده گذار منظور شده اوراق بهادار یک حساب جامع مشتری بسپارد.

4.3.4 تفکیک

(الف) تمام اوراق سرمایه‌ی که از طرف سپرده گذار اوراق بهادار به نمایندگی از سرمایه گذاران نگهداری میشود، باید از سایر دارائی های سپرده گذار اوراق بهادار مجزا شود، بخصوص از اوراق سرمایه‌ی که از طرف سپرده گذار اوراق بهادار در حساب خود شان نگهداری شده است. مبلغ مجموعی اوراق سرمایه‌ی که به نمایندگی از سرمایه گذاران نگهداری شده، باید در حساب جامع مشتری مندرج بخش 7 (c)، بخش c در متن مقررہ موجود نیست نگهداری شود.

(ب) تمام اوراق سرمایه‌ی (کاملاً پرداخت شده) که به نمایندگی از سرمایه گذاران نگهداری میشود، باید از هر نوع حق تصرف به دلیل عدم پرداخت که تحت صلاحیت سپرده گذار اوراق بهادار باشد، در امان نگهداشته شود.

(ج) سپرده گذار اوراق بهادار باید تحت هیچ نوع شرایط از اوراق سرمایه‌ی که به نمایندگی از سرمایه گذاران نگهداری میشود، استفاده ننماید.

(د) در صورت افلاس و ورشکستگی یک سپرده گذار اوراق بهادار، اوراق سرمایه‌ی نگهداری شده در حساب جامع مشتری و مدیریت شده توسط سپرده گذار اوراق بهادار در دسترس طرف منحل کننده قرار نمی گیرد، به استثنای حالتی که اوراق بهادار مطابق به دارائی ها/داشته های آنان به سرمایه گذاران توزیع میشود. در صورت که میان حساب جامع مشتری و سایر حساب های ردیف اول سپرده گذار اوراق بهادار کدام معامله انتقال اوراق بهادار اشتباهی یا تقلب آمیز واقع شود، طرف منحل کننده تنظیمات/تعدیلات لازم را به نفع حساب جامع مشتری انجام خواهد داد.

4.3.5 حسابات، محاسبه و صورت‌های حساب.

(الف) هر سپرده گذار اوراق بهادار باید یکسیستم محاسبوی داشته باشد که در هر زمان:

(1) بتواند مبلغ اوراق سرمایه‌ی را که به نام سپرده گذار اوراق بهادار نگهداری شده و مبلغ به نمایندگی از سرمایه گذاران را به درستی نشان دهد؛

(2) بتواند دارائی های انفرادی هر سرمایه گذار را که از طریق سپرده گذار اوراق بهادار نگهداری شده، نشان بدهد؛

(3) معلومات راجع به تمام داد و ستدهای که برای طی مراحل معاملات و تنظیم دارائی ها در حسابات اوراق بهادار و در مطابقت با شرایط گزارش دهی به د افغانستان بانک، بدست آورده نگهدارد.

(ب) در تمام مواقع مبالغ کلی هر نشر انفرادی اوراق سرمایوی را که به نمایندگی از سرمایه گذاران در حسابات ردیف دوم وساطت کننده اوراق بهادار نگهداری شده، باید به مبلغ مجموعی اوراق سرمایوی که در حساب جامع مشتری نزد سپرده گذار مرکزی منعکس شده، مساوی باشد.

(ج) هر وساطت کننده اوراق بهادار باید به سرمایه گذاران صورت های حساب دوره وار را ارائه نماید که تعداد و محتوای این معلومات از طرف د افغانستان بانک تجویز میگردد.

بخش چهارم – قوانین رفتاری بازار و سایر شرایط قابل تطبیق بر مشترکین بازار.

4.4.1 معیارهای رفتار. تمام بانک ها حین انجام تجارت در بازار ثانوی باید معیارهای والای تجارت را رعایت نمایند.

4.4.2 رفتار ممنوعه.

(الف) هیچ شخص باید معامله بازار ثانوی را که در بر گیرنده اوراق سرمایوی باشد، با استفاده از دستکاری، فریب یا تقلب انجام ندهد.

(ب) هیچ شخص باید در سازش با طرف دیگر عمل را انجام ندهد که در آن مستقیم یا غیر مستقیم قیمت خرید یا فروش یا سایر شرایط تجاری را متاثرکنند.

(ت) هیچ شخص به تنهایی یا در سازش با طرف دیگر باید دست به چنین عمل نزنند که در آن از رقابت جلوگیری شود یا میزان آن کاهش بیابد.

4.4.3 فیس ها و کمیشن ها

(الف) هزینه های که از طرف یک بانک بالای یک سرمایه گذار در بدل خدمات ارائه شده آن در خصوص معامله بازار ثانوی وضع میگردد، باید مناسب باشد و میان سرمایه گذاران هیچ گونه تبعیض در نظر گرفته نشود.

(ب) هرگاه یک بانک برای حساب خویش از یک سرمایه گذار خریداری کند یا از حساب خویش به یک سرمایه گذار فروش نماید، بانک باید خرید یا فروش را به قیمت عادلانه که در آن شرایط بازار و هزینه دخیل در معامله مدنظر گرفته شود، انجام دهد.

(ج) هرگاه یک بانک به عنوان نماینده یک سرمایه گذار در هر معامله عمل نماید، بانک باید با در نظر داشت شرایط بازار و هزینه دخیل در معامله و ارزش هر نوع خدمات را که بانک به اساس تجربه و دانش خویش پیرامون بازار ارائه نموده، بالای سرمایه گذار کمیشن یا هزینه خدماتی اضافه تر از حد عادلانه وضع ننماید.

4.4.4 گزارش دهی

(الف) هر سپرده گذار اوراق بهادار باید بطور هفته وار به د افغانستان بانک در مورد موضوعات ذیل گزارش بدهد:

(1) دارائی های آن که به نمایندگی از سرمایه گذاران به شکل و شیوه ضمیمه یک که درین این مقرر درج

گردیده، ارائه نماید. (ضمیمه شماره یک در مقرر درج نیست) (ضمیمه یک که گزارش دهی را الزامی

میداند افغان های ساکن و افغان های غیرساکن و میان کتگوری های سرمایه گذاران چون اشخاص

مسلسکی، بانکها، کمپنی های بیمه و وجوه های تقاعد، تمایز و تفاوت قایل میشود)، و

(2) تمام معاملات بازار ثانوی که در همان هفته صورت گرفته، قرار ذیل میباشد:

- (الف) یک معامله میان بانکها باید از طرف بانک فروشنده گزارش شود،
 (ب) یک معامله میان یک بانک و یک سرمایه‌گذار باید از طرف بانک گزارش شود،
 (ج) یک معامله میان دو سرمایه‌گذار باید از طرف سپرده‌گذار فروشنده اوراق بها دار گزارش داده شود.

(ب) گزارش معامله باید به شکل که از طرف د افغانستان بانک تجویز گردیده، ارائه گردد و معلومات ذیل را داشته باشد:

- (1) شماره شناسائی اوراق سرمایوی،
- (2) ارزش اسمی اوراق سرمایوی،
- (3) قیمت معامله،
- (4) زمان اجراء،
- (5) سایر معلومات که از طرف بانک ضروری دانسته میشود.

بخش پنجم – مسنولیت های بانک مرکزی

4.5.1 تسهیل کننده بازار. د افغانستان بانک بخشی یا تمام از اقدامات/تدابیر ذیل را اتخاذ خواهد کرد تا روند سیالیت، مثریت و شفافیت بازار ثانوی را بهبود بخشد:

- (1) ایجاد یک میکانیزم یا مستلزم ساختن بانکها تا یک میکانیزم را ایجاد کنند که به شکایات سرمایه‌گذاران رسیدگی کند؛
- (2) ایجاد یک مجتمع یا مستلزم ساختن بانکها به ایجاد یک مجتمع تا در مورد روش های بازار، مبادله معلومات و نظرات پیرامون بازار ثانوی و کارکرد آن، بخصوص در رابطه به تصفیه و تسویه مثر معاملات بازار ثانوی، تصمیم گیری شود؛
- (3) اتخاذ همچو قوانین و مقررات بیشتری که بازار ثانوی را مطابق خواست د افغانستان بانک جهت کسب هدف این مقرر، تنظیم و مدیریت کند؛
- (4) راه اندازی ورکشاپ ها برای بانکها و مردم عام در رابطه به اوراق سرمایوی و کارکرد بازار ثانوی؛
- (5) نشر مواد کتبی جهت توزیع و انتشار معلومات پیرامون اوراق سرمایوی و کارکرد بازار ثانوی بشمول نتایج روزانه اوراق سرمایوی تصفیه نشده که سر رسیدهای معیاری باقی مانده داشته باشد.

4.5.2 نظارت از بازار

(الف) د افغانستان بانک از بازار ثانوی نظارت میکند تا:

- (1) هرگونه بی نظمی شرایط بازار و موارد نقض این مقرر و سایر قوانین قابل تطبیق را تشخیص نماید.
 - (2) هرگونه اشکال غیر عادی قیمت ها و سایر تغییرات مشخص به نشر اوراق سرمایوی را شناسائی کند.
 - (3) با د افغانستان بانک در قسمت طرح و تطبیق سیاست پولی کمک و همکاری کند.
- (ب) به منظور تسهیل نظارت، د افغانستان بانک، بانکها و سرمایه‌گذاران را مکلف میسازد تا در مورد بازار ثانوی که د افغانستان بانک برای راه اندازی نظارت مناسب می بیند، معلومات لازم را گزارش بدهد.

4.5.3 تحریم‌های که به دلیل کوتاهی/ناکارایی در اطاعت پذیری از شرایط این مقررہ وضع می‌گردد.

(الف) هرگاه یک بانک یا سرمایه گذار نتواند یا در اطاعت پذیری از شرایط این مقررہ کوتاهی کند، درینصورت د افغانستان بانک تدابیر ذیل را اتخاذ میکند:

- (1) به حالت تعلیق در آوردن بانک یا پس گرفتن صلاحیت از بانک به عنوان سپرده گذار اوراق بهادار؛
 - (2) به حالت تعلیق در آوردن یا ممنوع شدن بانک از اجرای معاملات به نمایندگی از سرمایه گذاران؛
 - (3) به حالت تعلیق در آوردن یا ممنوع شدن بانک یا سرمایه گذار از اشتراک در لیلام های اوراق های جدید سرمایوی یا در معاملات بازار ثانوی.
- (ب) تحریم‌های که در بخش فرعی (الف) درج گردیده، به اضافه سایر مجازات، تحریم‌ها یا اقدامات اصلاحی میباشد که د افغانستان بانک مطابق قوانین نافذ بشمول قانون بانکداری، صلاحیت تطبیق آن را دارد.